

הגלגל - הצמח במקרא ובפירושי רש"י

חובבי הטבע מכירים היטב את צמחי הגלגל הניתקים ומעופפים - רצים ברוח על פני הקרקע ומפיצים בדרך זו את זרעיהם. זו היא ללא ספק תופעה מרשימה ביותר ויש לשער ששבתה גם את דמיונם של אנשי המקרא. דומה כי ניתן להבין טוב יותר מספר פסוקים מתוך הכרת צמחי הגלגל ומעופם. במקום אחר עסקתי בניסיון לזהות קוצים וצמחי גלגל שונים הנזכרים בפירושו של רש"י¹. דומה כי ראוי להרחיב ולציין בנפרד מספר נקודות הקשורות בהבנת מקומו של הגלגל בכתובים וביחסו של רש"י לצמח המעניין הזה.

גלגל מרכבה וצמח הגלגל

השם 'גלגל' מופיע במקרא 12 פעמים, וברובן משמעותו היא **אופן**, ו**אופן עגלה**. בשתיים מהיקריותיו מציין גלגל, כמקובל לפרש, שם צמח. ישעיהו בנבואתו קורא: "לאַמִּים כְּשֹׂאֵן מִיַּם רַבִּים יִשְׁאֹן וְגַעַר בּוֹ וְנָס מִמֶּרְחָק וְרָדַף כְּמֶץ הָרִים לִפְנֵי רוּחַ וּכְגִלְגַּל לִפְנֵי סוּפָה" (ישעיהו יז יג). מדובר באויבי ישראל הנמלטים. רצונו לומר, חרף השאון שהם מקימים בתנועתם, יברחו כאילו מישוהו רודף אחריהם. בריחתם הומשלה למוץ הרים לפני רוח וכגלגל לפני סופה, כלומר כמוץ המועף בנקל מחמת הרוח. הדעת נותנת שגם הגלגל שהוזכר בצלעה השנייה של התקבולת, קשור לעולם הצומח ויש לזהותו עם צמח מן הצמחים, מה גם שאופן עגלה או מרכבה אינו מושפע כלל מרוח. עם זאת, משהו מזכרו של הגלגל המקורי - אופן המרכבה - מרחף עדיין על פסוקנו, שכן תחילת הפסוק והפסוק הקודם מטעימים מאוד את הרעש: "הוי המון עמים רבים כהמות ימים יהמיון ושאון לאַמִּים כְּשֹׂאֵן מִיַּם כְּבִירִים יִשְׁאֹן" (שם, שם). בידוע, שרעשם העז של גלגלי המרכבות המותיר רושם עז בלבבות, טבע חותמו על דימויים מקראיים: "מרעש לרכבו המון גלגליו" (ירמיהו מז ג); "מקול פרש וגלגל ורכב" (יחזקאל כו ז). כינוי הצמח 'גלגל' עשוי, בזיקתו הלשונית לגלגל המרכבה, לעורר רושם נוסף. גלגלי המרכבה המהירים הושוו לסופה: "פרסות סוסיו... וגלגליו כסופה" (ישעיהו ה כח). בפסוקנו התהפך

¹ מ' כסלו, זיהוי צמחים ברש"י - קוץ, קרד וגלגל, סיני קי"ג, תשנ"ד.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

אפוא הגלגל(!), והרודף הפך לנרדף. במקום גלגל המרכבה הרודף שהומשל לסופה, בא צמח הגלגל הנרדף על ידי סופה.

היש המחשה נאה יותר לגודל המהפך שחל במעמד של הגויים הרודפים ועתה נרדפים!! דומה, שלזכר הגלגל המקורי - גלגל המרכבה בפסוקנו - נודעת משמעות נוספת. הקטע פותח בים: כהמות ימים יהמיון, ומוטיב המים חוזר שלוש פעמים כהמות ימים, כשאון מים כבירים וכשאון מים רבים. קשר בין מים לגלגל טווה הכתוב כזכור בפרשת יציאת מצרים שבה הים כיסה על המרכבות.

נסכם אפוא, הדעת נותנת לראות בגלגל הנידון צמח, אך כינויו השומר את זכר גלגל המרכבה חשוב להדגשת רמיזות שונות החשובות למסרי הנבואה. ניתן לראות בגלגל כינוי פיוטי רב-משמעות לצמח המכוון גם למונח אחר לגמרי.

דומה, כי בעיקרה עולה תמונה זו גם בקשר לגלגל השני במקרא שמובנו כנראה צמח. משורר תהילים קורא: "אלהי שיתמו כגלגל כקש לפני רוח. כאש תבער יער וכלהבה תלהט הרים. כן תרדפם בסערך ובסופתך תבהלם" (תהילים פג יד-טז). גם כאן התקבולת קש - גלגל הבאה בהקשר של רוח, מוליכה למסקנה כי מדובר בגלגל מן הצומח. אלא שכאן הציור המרכזי אינו קשור לים ומימיו, אלא לאש; ודומה, שהוא מתבסס על ציור עז רושם של התפשטות אש מפני הרוח ביער ובהרים. תחילתה של האש הזו יכולה להיות בקש, ובידוע הוא שנהגו לעתים להבעירו ובערתו משמשת דימוי מקראי.² ייתכן שיש בכך רמז שגם הגלגל נוח לבעירה, ויש לראותו כאחד מן הקוצים, שכן לאש המתפשטת בין קוצים יש סמך במקרא.³

איך הבין רש"י את ה'גלגל' בישעיהו ובתהילים?

בשורות הבאות נבחן איך התייחס רש"י לגלגל הנידון, באיזה שם צרפתי כינה אותו, וכיצד תיאר אותו והבחין בינו לבין צמחים דומים. בפתח הדברים ראוי להזכיר את 'מדיניותו' של רש"י כפרשן, שהבנת הפשט תופסת מרכיב נכבד בגישתו הפרשנית. כדי לקרב את דברי המקרא לקוראיו ולבאר את מילותיו התאמץ מאוד

² רוב אזכורי קש במקרא קשורים במישרין או בעקיפין בשריפה ואש כאכל קש לשון אש (ישעיהו ה כד), כקול להב אש אכלה קש (יואל ב ה), הנה היו כקש אש שרפתם (ישעיהו מז יד), אכלו כקש יבש מלא (נחום א י), תשלח חר'נך יאכלמו כקש (שמות טו ז), ובית יוסף להבה ובית עשו לקש (עובדיה יח).

³ כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה (שמות כב ה), קוצים כסוחים באש יצתו (ישעיהו לג יב), דעכו כאש קוצים (תהילים קיח יב).

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

לכנות את הצמחים 'הלא מוכרים' בשמות צרפתיים. לא אחת זיהויי מבוססים על מסורות, אך פעמים שהוא נשען על שיקול דעת פרשני ועל ניתוח הגיוני של מקומו והקשרו של הצמח בפסוק. כמו בעניינים אחרים גילה רש"י גם בנושא זה יסודיות מרשימה, ומסתבר שהכיר היטב את צמחיית צרפת. במספר מקרים משתמש רש"י במונח הצרפתי chardon בביאורו לפסוקים שנזכרים בהם קוצים.

נביא מספר דוגמות. "כי תצא אש ומצאה קצים..." (שמות כב ה), רש"י: "קוצים - קרדון"ש בלעז". "ובלעל כקוץ מנד פלהם כי לא ביד יקחו" (שם"ב כג ו), רש"י: "כקוץ מונד - קרדון" בלעז, שבקטנותו רך נע ונד וסופו מתקשה עד אשר לא ביד יקחוהו". "כי כה אמר ה' לאיש יהודה ולירושלם נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קצים" (ירמיהו ד ג), רש"י: "ואל תזרעו אל קוצים - ואל תהי צעקתכם לפני מתוך הרשע כי אם מתוך תשובה, שלא תהיו דומים לזורע בלא ניר והיא נהפכת לקוצים: קרדון"ש בלעז". באופן דומה, מסביר רש"י את הקוצים של 'המקיים קוצים בכרם' בדיני כלאים (בבלי, שבת קמ"ד ע"ב): קרדון"ש.

ברור שרש"י אינו מתכוון בפירושו אלה להצביע על מין בוטני מיוחד אלא לכלל הקוצים, דהיינו צמחים שבשלב מסוים של חייהם הופכים להיות צמחים יבשים, קשים ודוקרניים הנוטים להישרף.

כיצד, אם כן, פירש רש"י את 'הגלגל' הנזכר בשני הפסוקים שהובאו לעיל?

בישעיהו פירש: "גלגל - הוא מפרח של קוצים שקורין קרדון"ש בלעז, הדומים לאותו שגוררין בהן בגדי צמר ואינן קשין, ובהגיע סמוך לסוף הקיץ הם מתנפצין מאליהן והרוח מפזרן ואותו הנפוץ עשוי כמין גלגל עגלה כמין העץ באמצע וחמש זרועותיו סביב לה".

בתהילים - "שיתמו כגלגל כקש הנידפים מפני רוח. ומהו גלגל? הוא ראשי קוצי השדה הקרויים קרדון"ש, וכשמגיעים ימי החורף ניתקים ונשחתים מאליהם, ופורחים מעט מעט. ודומה אותו הניתק מהם כמין גלגלי אופן עגלה והרוח מוליכתם".

ברור שתיאורים אלה מתייחסים לסוג מסוים שתכונותיו מתאימות לדעת הפרשן לנאמר בפסוק. דומה שהיה זה רש"י הראשון בין הפרשנים שהכירו שהגלגל הנידון הוא צמח ולא גלגל מרכבה. יונתן, שתרגם: "גלגל המתגלגל והולך במדרון ולא נח", ראהו כגלגל ממש. אין זאת אלא שהתקבולת הנידונה לעיל המעמידה מול הגלגל אלמנט צמחי (קש, מוץ) עמדה גם לנגד עיני רש"י שהשכיל להבין כי גם הגלגל שייך לעולם הצומח. זאת ועוד, גם האווירה בפסוק בתהילים העוסק באש ובשריפה (כאש תבער יער, כלהבה תלהט הרים) הולמת קוצים הנוטים להישרף.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

מהו הצמח שאליו התכוון רש"י במונח **קדוני"ש**, ובתיאוריו בפירושים אלה? אחת המשמעויות של המלה הצרפתית chardon היא בכלליות: צמח קוצני, ודומה כי רש"י תפס הוראה זו בפירושו לתורה ולתלמוד העוסקים בקוצים סתם. נוסף לכך משמשת היום מלה זו כשם עממי בצרפת למספר מיני צמחים: קרד תרבותי, קרצף מבורך, גדילן מצוי, חרחבינת השדות ומין אחר של חרחבינה. אף שאין לנו ביטחון גמור ששמות אלה היו בשימוש גם בתקופת רש"י, יש רגליים לסברה שהם משקפים מסורות עתיקות יחסית, ונהגו כבר אז.

מביניהם, הצמח המתאים ביותר לתיאוריו של רש"י היא חרחבינת השדות, צמח קוצני ממשפחת הסוככיים (ראה תמונה מספר 1). צמח זה אינו גדל בארץ, ועל כן

תמונה מספר 1: חרחבינת השדות (*Eryngium campestre*), משפחת הסוככיים. צמח בפריחה. הגן הבוטני ב-Kew, אנגליה.

בשלב הפריחה קמלים עלי השושנת הצמודים לקרקע שמילאו את תפקידם באביב, וההטמעה נעשית כעת בענפי התפרחת המתקשים, שבחלקם החיצוני מסתעפים לכל עבר לענפי משנה אחדים המסתיימים בקרקפות הפרחים. הקרקפת כדורית או מוארכת, עטורה בבסיסה חפי-מעטפת קוצניים, צרים וארוכים המסודרים ככוכב. כאשר הצמח גדל ללא תחרות עם צמחים אחרים וללא צל רב מדי הוא מקבל צורה כדורית, כי ענפי התפרחת המשניים נוטים הצידה ועם זאת הם ארוכים מהפרק הקיצוני של הענפים הראשיים. 5-7 החפים המפושקים שבכל קרקפת יוצרים כעין מעטפה לצמח הכדורי. לאחר שהצמח הבשיל את פירותיו הוא מתייבש ובכך מקל במשקלו, ניתן בבסיסו ומתגלגל ברוח למרחק. תוך כדי הגלגול נשברות הקרקפות בבסיסן וממשיכות עוד קצת - בזחילה - את מסען בשדות. חפי המעטפת מזכירים חישורים של עגלה, והקרקפת - את ציר הגלגל.

איזור התפוצה כולל חלקים גדולים של אירופה וכן מערב אסיה וצפון אפריקה, אבל לא בישראל. אצל חרחבינת השדות כל החפיות שבין הפרחים בקרקפת תמימות, בזאת היא נבדלת למשל מחרחבינה מכחילה שאצלה כולן בעלות 3 שיניים או חודים.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

אינו מוכר לחובבי הצומח, אם כי הוא מזכיר במידת מה את בן סוגו חרחבינה מכחילה הנפוצה בארץ, ואף הוא צמח גלגל המתגלגל ברוח ומפיץ בדרך זו את זרעיו.

בנקודה זו ראוי להעיר הערה בוטנית קצרה. לאחר שהבשיל צמח הגלגל את פירותיו הוא ניתק מבסיסו ומתגלגל, לפיכך הצמח עצמו משמש כיחידת תפוצה. צמחים אלה מתגלגלים למרחוק בעזרת רוחות הקיץ והסתיו. דומה שהציור הזה יפה מאוד להמחשת מצב האויב הנרדף, שכרגיל עזב את הארץ לפני בוא החורף. לפי זה, דברי המקרא, ביחס לאויב, שאובים ממראה עיניים ורק המכיר את המראה יבין אל נכון את גודל המפלה.

זאת באשר לצמחי גלגל באופן כללי, שרש"י היה הראשון לזהותם. אשר לצמח המסוים, רש"י התכוון דווקא לקרקפות הדומות בצורתן לגלגל. בזאת הוא רצה להדגיש את המעבר החד מיחידת תפוצה המתגלגלת במהירות - הצמח השלם - אל יחידת תפוצה זוחלת - הקרקפת - הדומה בצורתה לאופן שניתק מהעגלה, ללא החישוק, ואין ביכולתו לקדם עוד את העגלה, וכך מסמן הוא את תחילת המפלה. אכן מתאים הוא לתיאור המיוחד - 'ודומה אותו הניתק מהם כמין גלגלי אופן עגלה...'. ובכך חיזק את הדמיון בין הגלגל הצמחי לבין הגלגל הידוע מעולם כלי הרכב. רש"י יכול היה לבחור בצמח גלגל אחר - מלחית אשלגנית - הגדלה גם באיזורי החול של צרפת. אולם הוא לא בחר בה, כי היא מתגלגלת ככדור, אלא בחר בחרחבינה השדות שקרקפותיה ניתקות מהצמח המתגלגל ומראיהן כאופן העגלה עם חישוריו.

זאת ועוד, צמח זה גדל בשדות ודומה כי אף עניין זה עמד לנגד עיני הפרשן שהבין את סוד התקבולת בין גלגל לבין קש ומוץ. קש ומוץ קשורים לעולם השדה והדגן, ואך טבעי הוא שקוץ מן השדה עצמו ייבחר כמקביל להם.

גלגל - האם עכובית הגלגל?

הזיהוי המקובל היום לגלגל שונה, וזיהויו של רש"י נשכח ואבד. החל מאמצע המאה הקודמת החל מתאזרח זיהוי גלגל עם הצמח הארץ-ישראלי הידוע היום בשם **עכובית הגלגל**. עם זאת, מכיון ש'הגלגל' בפסוקים דלעיל אינו מוגדר די צורכו עשויים תיאוריו לענות לרשימה של מספר 'מועמדים', ביניהם מיני **דרדר** ו**חרחבינה**. בכולם עשוי הצמח או חלקים גדולים ממנו להתנתק משורשיהם ומגבעוליהם ולהוות יחידת תפוצה. הצמח המרשים ביותר ביניהם הוא ללא ספק **עכובית הגלגל** (ראה תמונה מספר 2). התיאור הבא ממחיש את הרושם הכביר

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

שהותיר על צופיו :

לאחר שהבשיל הצמח את פירותיו נשבר הגבעול סמוך לפני הקרקע והרוח מגלגלו על פני השדות כ'גלגל'. עליו הקוצניים והאשונים מתקשים ומשמישים לו לצמח כעין 'מפרשים' שהרוח מכה בהם. בדרך גלגוליה מפיצה העכובית את זרעונה. יש והרבה 'גלגלים' כאלה מסתבכים זה בזה ומתאחדים יחד למין מפלצת מוזרה הנעה על פני הערבות ומבעיתה את רואיה (זהרי, **כל עולם הצמחים**, עמ' 568).

זהו אכן תיאור מרשים ביותר ואם התכוון הנביא להרשים את קוראיו אין ספק שהבחירה בעכובית הגלגל מוצלחת במיוחד, ויפה לא פחות מרוצתו על פני שדות לאחר קציר התבואה והדיש. אולם לזיהוי זה פנים סובייקטיביות ובהיעדר אפיון ברור יותר, ספק אם זהו הזיהוי המוחלט. הדבר קשור בין השאר למשמעות גלגל במקרא, ובנקודה זו חוזרים אנו לראשית דברינו. אם שדה המשמעות של **גלגל** הורחב והוא כולל גם כדור, יש טעם בזיהוי העכובית הכדורית עם הגלגל. אך אם אין כך פני הדברים ובניתוח אֶזְכוּרֵי **גלגל** במקרא קשה להוכיח זאת חד משמעית, יש טעם לחפש אחר מועמד נוסף.

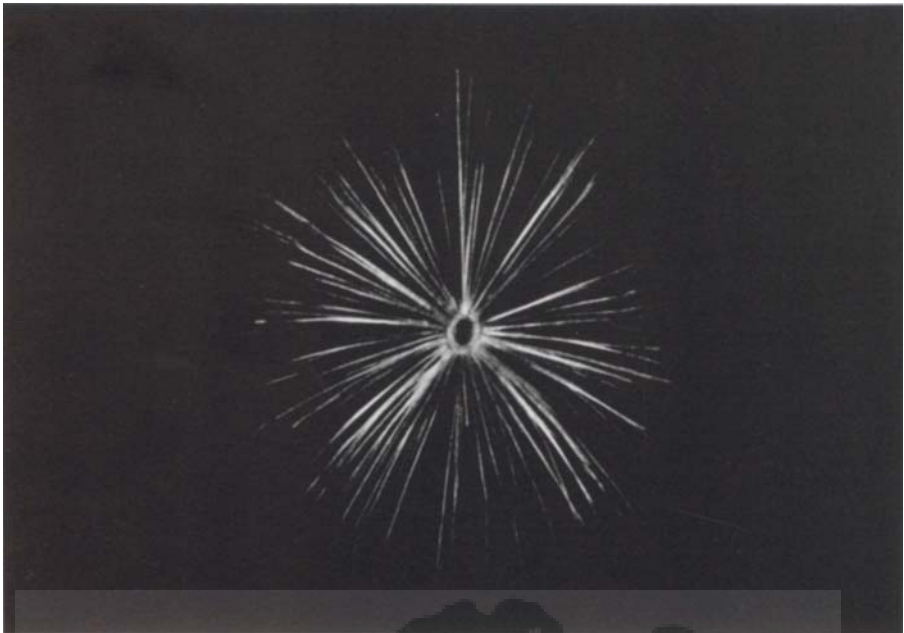
תמונה מספר 2: עכובית הגלגל (Gundelia tournefortii), משפחת המורכבים. צמח בפריחה. דרום הר חברון. עלי השושנת בשלב הפריחה כמושים כבר, והעלים הרחבים המלווים את ענפי התפריחת עדיין ירוקים. עלי אלה מפורצים מאד, בעלי עורקים ועורקי משנה עבים ומוקשים, המסתיימים בקוץ ארוך. בהתייבש חלקו העל-קרקעי של הצמח נוצרת בבסיסו רקמת ניתוק המאפשרת לו להתנתק בשלמות מהשורש הרב-שנתי, ובעזרת העלים דמויי המפרש להתגלגל ולפזר מדי פעם זרעון הכלוא בתוך קרקפית קוצנית דמויית יתד.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

גלגל - ציצית הזרעון של גדילן מצוי

דומה בעינינו שניתן לזהות את הגלגל עם החלק דמוי המצנח של רבות מיחידות התפוצה של מיני המורכבים, כגון זה של **גדילן מצוי**, הבנויות מזרעון שבראשו ציצית שערות העשויה כעין גלגל (ראה תמונה מספר 3). ציצית זו, לאחר שניתקה מהזרעון, עפה למרחקים גדולים ודומה בכך למוץ. לעיתים קרובות היא מתגלגלת על הקרקע בעזרת השערות הישרות והמפוסקות המזכירות חישורים של גלגל עגלה. אפשר שמשמעות **גלגל** התפשטה אף לצמח עצמו עם קרקפותיו העגולות.

תיאורי הגלגל בשני הפסוקים שהובאו לעיל אינם זהים. אמנם, בשניהם בא הגלגל כאחת מהצלעות של צמד מילים, אבל למעשה ההקשרים נבדלים בבירור זה מזה. בישעיהו גלגל בא ראשון - לפני המוץ, ובתהילים אחרון - לאחר הקש. המכנה המשותף של שְלוש המילים הללו הוא שמשמעותן קרובה לתבן ולא לבר.

תמונה מספר 3: גדילן מצוי (Silybum marianum), משפחת המורכבים. ציצית הזרעון. צולם ע"י יעקב לנגוס.

אצל רוב מיני המורכבים מצויה בראש הזרעון ציצית של שערות או מוצים הצומחת מתוך קליפת הזרעון וממלאה תפקיד יעיל בהפצת הפירות. שערותיה של ציצית הגדילן, דמויות זיפים מחוספסים, מסודרות במספר טורים ונישאות על ניצב קצר דמוי טבעת. השערות מתפסקות לצדדים ביובש ויוצרות עם הזרעון כעין מצנח, המאפשר לו להאריך את זמן שהותו באויר ולעוף עם הרוח. עם גבור הלחות בלילה מזדקפות שוב השערות, וכך פוחת כושר התעופה של יחידת התפוצה. בגדילן, כמו במספר סוגים קרובים, כגון **קרדה**, **ברקן**, ו**וחוח**, ניתקת הציצית מהזרעון כעבור זמן קצר ועפה לה לבדה, ללא כל חפץ.

קל להכיר **גדילן מצוי** על פי קוצי המעטפת הארוכים שערוכים סביב לקרקפת במעגל. לאחר ההבשלה מתגבן כלפי פנים בסיס המורחב, למול זרעוני הקרקפת, ועל ידי כך נדחפים פירות ההיקף פנימה, ניתקים מעל המצעית, ויכולים לעוף על נקלה ברוח.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

התיאור בתהילים לקוח ממצאות שקטה לכאורה של קיץ, שיכולה להיות עונה המועדת לפרענויות הבאות כתוצאה מאש. הרקע לפסוקנו הוא חום היום שהאוויר כרגיל עומד בו, ושום עצם אינו חולף לנגד עיניו של הצופה. רק ציציות המורכבים - שכבר מנותקות מזרעיהן, משייטות לאיטן על אדוות אוויר בלתי מורגשות. אולם המשורר מתכוון לזמן שלאחר מכן, כי בנטות היום משתנה המציאות; העומד לזרות את התבואה בעונת הדיש סמוך לגורן יכול לזהות מרחוק משבי רוח ערים ההולכים ומתקרבים על פי ענני אבק, שברי קש ושיירי עשבים רעים (כגון ציצית של גדילן מצוי) המתערבלים ועולים אל-על, פונים אל הצופה או משנים את כיוון מעופם בעקבות הרוח המשתנה: "כגלגל, כקש לפני רוח". אפשר שיש בבחירת הגלגל והקש רמיזה לאויב העט על יבולי הדגן בעודם בגורן ותאב לשלול אותם. המשורר מבקש להדגיש בסמלים אלה כי האויב יסתלק ריקם, ללא אוצרות תבואה - **שיתמו כגלגל כקש**; ובהמשך הפסוקים, במקום שהאויב ישרוף באכזריות את שארית היבול, תצא אש מן הקוצים המעטרים את השדות, ותגרום לו למוט במהירות של סופה וסער ובעוצמה של אש להבה.

לא כך הוא התיאור בישעיהו. הרקע לפסוקנו הוא עונת הסתיו המבשרת את בוא הגשמים או את תחילת החורף, והמוטיב השולט בפסוקים הסמוכים הוא מים. הנביא משווה את החדירה הרעשנית של האויב (ארם, אשור) - אשר בא לארץ ממזרח - לשטף הנחלים הזורמים מערבה. בתגובה הוא מעוניין להעיף בחזרה למקומו את האויב בעזרת הרוח המערבית החזקה השכיחה בעונה זו, עוד לפני הגשם. הוא רואה בחזונו את האויב נרדף כמוץ ברוח ההררית, ונהרס כמו ציצית המורכבים העדינה בעת סופה. רוח הסערה מטלטלת בחוזקה את חלקי הצמחים הנישאים, חובטת והורסת אותם, ומטרת העוז המתקרבים בעקבותיה ירסקו אותם כליל.

סיכום

הגלגל המקראי קשה לזיהוי מדויק. הצעתנו היא ציצית הזרעון של **גדילן מצוי** או של מינים הקרובים לו. רש"י התמקד בצמח מוגדר, **חרחבינת השדות**, מתוך הבנה שקרקפת הפרחים העטורה חפים מזכירה אופן **כמין גלגל עגלה**. לשונית, יש בכך הגיון רב ומבחינה זו הזיהוי הזה עדיף על ייחוס הגלגל לצמח כדורי דוגמת עכובית הגלגל. עם זאת, חרחבינת השדות אינה גדלה בארץ ישראל, על כן, אין זיהוי זה עומד במבחן המציאות.

ניתן להעלות הרהור בדבר מטרתו של רש"י בזיהויים אלו. ניכר כי הוא משתדל לדייק בתכונותיו של הצמח הנידון המסייע לדידו להסביר היטב את

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

הפסוק. במובן מסוים ניתן לראות בזיהוי הזה ניסיון למציאת המחשה טובה שתבאר את המלה ואת המשפט ואת הקשרם בקטעים הנידונים. זהו הזיהוי הטוב ביותר להבנת העניין ולא לקביעת האמת המדעית, והדבר מתאים לגישה הלכתית המשתדלת להעתיק מציאות אחת למציאות חדשה, כדי שאפשר יהיה ליישם את המציאות הישנה בחיי היומיום. אך טבעי הוא שרש"י - הפדגוג ובעל המודעות ההלכתית העמוקה - נקט בדרך זו.

